

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

Raad voor Cultuur
T.a.v. de heer J. Daalmeijer
Postbus 61243
2500 AE Den Haag

Amsterdam, 3 september 2014

Ons kenmerk: 14-017
Onderwerp: reactie op de Cultuurverkenning

Geachte voorzitter, geachte leden van de Raad voor Cultuur,

Voor de zomer publiceerde u de Cultuurverkenning, een nieuw ijkpunt in uw cyclus van inventarisatie en advisering over de culturele sector. U geeft aan met deze verkenning het debat te willen voeden over trends en ontwikkelingen in deze sector, voordat u voorstellen gaat doen voor nieuw cultuurbeleid.

De Cultuurverkenning betreft de hele sector en is een scan op hoofdlijnen. Wij lezen de publicatie vanuit het perspectief van de podiumkunstproducenten, en willen met deze brief een bijdrage leveren aan het debat. Daarbij willen wij aangeven dat de diverse groepen producenten die vertegenwoordigd zijn binnen onze vereniging, ook werken aan hun visie op de toekomst. Deze zullen wij u in oktober toesturen.

Positief aan de Cultuurverkenning vinden wij dat we veel van de beschreven ontwikkelingen herkennen en delen. Het feit dat de commissie podiumkunsten gehoor heeft gegeven aan onze verzoeken om gesprekken te voeren met groepen leden uit onze vereniging heeft hier ongetwijfeld aan bijgedragen en dat waarderen wij zeer.

Wat wij vanuit het werkgeversperspectief hoog op de agenda zouden willen zien, is uw signalering dat er meer en meer verborgen werkloosheid en verborgen armoede binnen de sector is (p.25). Wij signaleren dit ook, niet alleen bij makers en uitvoerders maar ook in de back-offices van organisaties wordt meer met tijdelijke projectfuncties, stagiairs en vrijwilligers gewerkt. Instellingen geven bovendien aan dat ze graag lid zouden worden van de NAPK, maar niet aan de verplichting om de Cao te volgen kunnen (of willen) voldoen. Deze tendens heeft verstrekende gevolgen voor het professionaliteitsniveau van organisaties en van de kwaliteit van de sector als geheel. In bepaalde delen van de podiumkunstensector zou je kunnen stellen dat deze het risico loopt zichzelf van binnen uit te hollen; de metafoer van het gebouw en de constructie die het fundament vormt (p. 41) is dan ook treffend. De sector heeft hier zelf een verantwoordelijkheid in door realistisch te begroten, m.a.w. meer geld te reserveren voor minder activiteiten. Anderzijds betekent dit ook dat subsidiegevers de eisen ten aanzien van prestaties zullen moeten herzien; het adagium meer voor minder leidt niet tot een toekomstbestendig podiumkunstenveld. Zeker niet als ook in ogeschouw wordt genomen dat private financiering geen compensatie biedt voor teruggelopen overheidsinvesteringen (p.19).

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

Waar zeker winst valt te behalen zonder dat er direct geld mee gemoeid is, is de regelgeving. In de eerste plaats zou een eenduidige beoordelings- en verantwoordingsystematiek bij de verschillende overheden (lokaal, regionaal, landelijk) een forse lastenvermindering opleveren. Daarnaast onderschrijven wij het pleidooi van de raad voor flexibelere regelingen en meer ruimte voor een eigen profiel van instellingen (p.18). Instellingen ondervinden veel hinder van de strakke systematiek die veelal als een keurslijf wordt ervaren, met name als ze gedurende de looptijd van de subsidieperiode snel willen anticiperen op kansen en ontwikkelingen in het veld of als ze zich willen verhouden tot de specifieke maatschappelijke context van de eigen regio. Flexibiliteit en meer ruimte binnen de regelgeving is dus gewenst, met daarbij de kanttekening dat vooral de instellingen die als werkgever substantieel banen te vergeven hebben wél gebaat zijn bij continuïteit van financiering. Binden en vasthouden van talent, opbouwen van kennis en professionaliteit binnen de organisatie en kunnen ontwikkelen en uitrollen van beleid voor de iets langere termijn zijn van groot belang voor een duurzame en hoogwaardige podiumkunstensector. Flexibilisering moet geen synoniem zijn voor projectfinanciering; dat kan professionaliteit, vakmanschap en duurzaamheid ondermijnen.

De raad constateert dat `de culturele sector steeds meer wordt gedomineerd door een beperkt aantal iconische instituten enerzijds en een groot aantal individuele kunstenaars, kleine bedrijfjes, tijdelijke voorzieningen en initiatieven anderzijds' (p.25). Dit impliceert dat het model van de piramide verdwijnt; de middenlaag van het podiumkunstenveld slinkt. Binnen verschillende kunstdisciplines wordt gevreesd dat de ontwikkeling van de discipline hieronder te lijden zal hebben; dat losse en projectmatige verbanden de continuïteit missen om, zoals ook in de vorige alinea is aangegeven, te werken aan een duurzame opbouw van kennis en kwaliteit, die op zijn beurt weer bijdraagt aan het opstuwen van excellentie in de sector. De raad ziet dit risico specifiek bij talentontwikkeling en spreekt over een vluchtige productie en consumptie, die de kunst van zijn kracht kan ontdoen (p. 29). Wij zouden dit breder willen trekken en stellen dat dit van toepassing is op de hele tendens van een krimpende stabiele middenlaag en een groeiende losse, gefragmenteerde onderlaag.

Over talentontwikkeling zegt de raad ook dat voor de bloei van toptalent focus en professionele begeleiding nodig is: werkplekken met voldoende massa, coaching en begeleiding (p.28). Dit is nodig om het gebrek aan een duurzaam karakter en de versplintering van verantwoordelijkheid voor talentontwikkeling te beperken. Wij staan hier volledig achter. Wel willen wij hieraan toevoegen dat die plekken niet uitsluitend nodig zijn voor toptalent maar ook voor talent dat zich nog niet bewezen heeft maar wel duidelijk die potentie heeft. Voor deze makers is een beschutte ruimte om vrij te experimenteren zonder de druk dat een traject direct tot een productie moet leiden van groot belang.

De raad doet geen uitspraken in de Cultuurverkenning over de uitstroom uit het kunstvakonderwijs. Wij willen hier wel aandacht voor vragen en stellen samen met vakbond FNV-KIEM dat het aanbod aan afgestudeerden te groot is ten opzichte van de geslonken werkgelegenheid in de sector. Dit werkt verdringing en een negatieve druk op de arbeidsvoorwaarden in de hand.

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

Ook wordt een hoofdstuk aan publiek gewijd en wordt een nieuwe cultuurbeleving geduid. Volgens de raad impliceert dit ook een vervaging van de *core business* (p. 33). Wij vragen ons af van wie: podium, producent, van beide? In geval dat de raad doelt op de podiumkunstproducenten is dit een visie die wij niet delen – het belang van een inhoudelijk sterke en kwalitatief hoogwaardige *core business* neemt voor producenten juist toe. Hun producten vormen de kern van de package deals waar de raad over spreekt en als die kern niet van hoge kwaliteit is verliest het hele pakket haar waarde.

Dan signaleert de raad ook een trend dat belangstelling voor de gecanoniseerde kunstvormen op termijn afneemt, 'bij gelijk blijvende omstandigheden' (p. 36). Oorzaken zijn volgens de raad gedragsveranderingen bij publiek, het (on)vermogen van podiumkunstproducenten om daarop te anticiperen en het gebrek aan substantiële aandacht voor kunst in het onderwijs (m.a.w. het gebrek aan een referentiekader bij veel mensen). De canonieke kunsten *an sich* worden echter niet minder waardevol of relevant; het staat of valt bij het vermogen van kunstenaars om hun verhaal over te brengen en van publiek om het zich eigen te maken. Het is dus van groot belang dat de minister investeert in cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs. De raad stelt dat het publiek wel geleid wil worden maar niet op de traditionele wijze en het is aan instellingen en makers om hier radicaal op in te spelen. Instellingen nemen hierin hun verantwoordelijkheid. Om dit goed te doen is behalve voldoende beleidsmatige ruimte ook voldoende financiële continuïteit en voldoende maatschappelijk draagvlak noodzaak. Die drie voorwaarden zijn stevig met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar. Als er sprake is van een negatieve spiraal kan die gekeerd worden door te investeren in deze voorwaarden – zowel door de overheid als door de sector.

Graag wil ik op korte termijn verder met u van gedachten wisselen over bovenstaande thema's en onderwerpen die mogelijk nog uit de visiedocumenten van de leden naar voren komen. Ik neem hiervoor binnenkort contact op.

Met vriendelijke groet,

Yolande Melsert
directeur NAPK

Een kopie van deze brief wordt verzonden naar het Ministerie van OCW, het Fonds Podiumkunsten en de cultuurwoordvoerders van de Tweede Kamer.